

EEN OVERZICHT VAN VIJFTIG JAAR OOSTENDSE KURSAAL

Verantwoording

"De Kursaal en ik," hoe vermetel ben ik dit als onderwerp van mijn opstel te kiezen ! Ik heb er nooit geen enkele functie vervuld, al was het als ticketscheurder op het "Bal du Rat Mort". Neen, in de geschiedenis van dit gebouw heb ik geen actieve deelneming gehad, maar ik ben er ontelbare malen voorbijgewandeld en was er wel als toeschouwer aanwezig.

Mijn bedoeling is het verhaal te schetsen van ongeveer vijftig jaar van wat destijds de Kursaal heette en thans een onzijdige benaming gekregen heeft, het Casino-Kursaal. Bij die opsomming van eigen herinneringen zal mijn geheugen mij wellicht parten spelen. Ik verontschuldig mij vooraf mochten eventuele lezers fouten ontdekken. Ik zal dan ook met genoeg gehoor geven voor alle terechtwijzingen. Wel heb ik geput uit eigen documentatie en heeft het boek "1875-1975 Kursaal" mij veel geholpen, in het bijzonder de in bijlage verschenen Palmares om bepaalde namen en jaren te memoreren. De keuze die ik daarbij gemaakt heb is uiteraard subjectief en had enkel als doel langdradigheid te vermijden.

Bij wijze van proloog.

1837	Enkele zalen van het stadhuis worden ingericht als casino.
1852	De eerste Kursaal wordt gebouwd op het gedeelte van de Zeedijk gelegen tussen de Vlaanderen- en Christinastraat.
1878	Inhuldiging van de tweede Kursaal, gebouwd op de huidige plaats door de architecten Naert en Lauwereins.
1899-1907	Grondige verbouwing op plannen van architect Chambon en alzo verrijst de derde Kursaal.

Het orkest van de Kursaal stond, te beginnen met 1878, onder leiding van Emile Périer, Léon Rinskopf, François Rasse, Jules Toussaint de Sutter en Maxime Vanneste.

Beroemde componisten kwamen er hun werk dirigeren : Charles Gounod (1880), Benjamin Godard (1882), Jules Massenet (1883), Camille Saint-Saëns (1906), Richard Strauss (1906, 07), Edward Elgar (1908), Florent Schmitt (1923), Georges Enesco (1927, 29) en Reynaldo Hahn (1928). Zelfs Vlaamse toondichters kregen er hun beurt : Jan Blockx in 1893 en Peter Benoit in 1894.

Als Belgische zangers noteren we : Ernest Van Dijck (1895 en 1905), Etienne Tilkin-Servais (1923, 1930, 1932), Fernand Ansseau (1922, 1926-1934), Joseph Rogatchevski (1925, 1933, 1934). Buitenlandse zangers waren Adelina Patti (1865), Jean Noté (1898-1901), Pasquale Amato (1909, 1910, 1926), Enrico Caruso (1905, 1906, 1909, 1910), Ninon Vallin (1927), Fedor Chaliapine (1928, 1929), Toti dal Monte (1930, 1938), Tomaz Alcaide (1931, 1932).

Als instrumentisten kies ik uit : de pianiste Clara Haskil (1930), de violonisten Henri Vieuxtemps (1867), Henri Wieniafski (1867, 1873, 1884-1892), Eugène Ysaÿe (1875, 1903, 1927) - de cellist Pablo Casals (1906, 1926) - de orgelisten Charles-Marie Widor (1895) en Marcel Dupré (1931). Paul Whiteman (1926), Jack Hilton (1930, 1932) en Jack Payne (1933) zijn namen die bekendheid genoten op gebied van de jazz.

I

Als jonge knaap wandelde ik met mijn ouders gedurende de zwoele zomeravonden op de zeedijk. Wij stapten voorbij de "chique" restaurants met namen die nu nog bekend klinken : Princess Hotel, Splendid, La Plage, Ocean, Continental, La Renommée, Wellington. We bewonderden de rijkelijk uitgedoste dames en heren die op de eerste rij en kennelijk met de bedoeling gezien te worden hun avondmaal met verscheidene gangen nuttigden. Diezelfde rijkelui toogden dan even vóór 21 uur langs de Zeedijk in hun ruisende toiletten en stijve smokings naar de Kursaal waar ze langs de toegang "Petit Nice", steeds aangehaapt door de Oostendse burgerbevolking binnen gingen om er het avondconcert bij te wonen. Na het muzikaal festijn begon de "soirée dansante" waar toenmalig fox-trott, slow-fox, tango en rumba hoogtij vierden. Tot diep in de nacht kon men daarbij in de speelzaal zijn fortuin aandikken of verspelen.

De voorbijgangers konden het binnengebeuren in de Kursaal gedeeltelijk volgen. De buitenzijde van de grote zaal "La Rotonde" was immers volledig in glas en het orkest alsmede het orgel waren op een door kolommen ondersteund podium opgesteld. Aldus kon gezien doch niet gehoord worden wat er achter de beglazing omging. De kijk-lustigheid van de Oostendse bevolking werd aldus opgewekt en toen konden we zeggen dat het gebouw echt leefde.

De knaap werd jongeling en interesseerde zich gaandeweg aan het centrum van ons kusttoerisme. Alhoewel ik, op één uitzondering na waarover ik het straks zal hebben, nooit aan enige manifestatie deelnam, toch volgde ik met aandacht de zomerprogramma's. Ik herinner mij de langwerpige aanplakbrieven in rode en blauwe drukletters die rondom op de ijzeren omheining langs de Van Iseghemlaan en op de gevel aan de Westzijde te zien waren.

De muziektempel van Oostende was gesloten tijdens de wintermaanden. Met carnaval werd het beroemde "Bal du Rat Mort" gedanst. Rond Pasen en Pinksteren grepen concerten plaats tijdens dewelke Belgische solisten van de Koninklijke Muntschouwburg, zoals Claudine Boons en Louis Richard, zich lieten horen. Het orkest werd dan geleid door Oostendse musici : Emile de Vliegheer, directeur van het Conservatorium, en Aimé Mouqué, muziekleraar in het Koninklijk Atheneum.

Naarmate het hoogseizoen naderde werden nationaal en internationaal beroemde dirigenten aangeworven.

Zo las ik op de affiches de namen van Franz André, Maurice Bastin, Désiré Defauw, Eduard van Beinum, Felix Weingartner en Albert Wolff.

Het concert begon steeds om 21 uur en duurde onafgebroken tot 22u30. Benevens het betalend publiek werden ook de plaatselijke notabelen en ambtenaren alsook de officieren van het garnizoenkorps uitgenodigd, allen natuurlijk in soiréekleed, rok of gala-uniform. Er waren drie hoogtepunten : de Frans-nationale feestdag met een Frans bel-canto-ster als blikvanger, de Belgische nationale feestdag met als solist een Belgische beroemdheid, en het absoluut hoogtepunt - 15 augustus - waarbij een wereldlijk topfiguur als gastvedette optrad. Dit waren Giovanni Martinelli, tenor van de Metropolitan te New-York in 1937, de Wagnerzanger Laurenz Melchior in 1938 en de coloratuur-sopraan Erna Sack in 1939.

Al zal mijn opsomming eentonig zijn, toch kan ik mij niet weerhouden een lange lijst te citeren van al de ronkende namen die destijds opgang maakten. Mijn geheugen is natuurlijk beperkt tot de jaren tussen 1933 (ongeveer) tot 1939, vermits dit jaartal het einde van een epoëe betekent.

Tijdens de vooroorlogse periode optredende zangsterren die ik vermeldenswaard acht, waren : Marthe Angelici, Tina Baritza, Vina Bovy, Paul Cabanel, Marguerite Carosio, Clara Clairbert, Armand Crabbé, Toti dal Monte, André d'Arkor, Maurice De Groote, Miguel de Villabella, José Janson, Raoul Jobin, Alexander Kipnis, Charles Locufier, René Maison, Livine Mertens, Grace Moore, Marthe Nespoulos, Charles Panzera, André Pernet, Erika Rokyta, Helga Roswänge, Tito Schipa, Joseph Schmitt, Richard Tauber, Germaine Teugels, Georges Thill, Lucien Van Obbergh, Jo Vincent, Lauri Volpi, Marcel Wittrich.

Het programma van deze avonden zouden we thans als licht casino-concert beschouwen. Benevens twee zangbeurten van de solist werden er een ouverture, orkestsuites, fantasieën op opera's, genrestukjes, balletmuziek en dergelijke ten gehore gebracht. Veel concerten werden dank zij NIR en INR radiofonisch tot in de huiskamer gebracht. Gezien echter de geringe zendkracht van onze nationale zender te dien tijde en de fading die de amplitude modulatie stoorde, konden we in Oostende weinig van deze muziekkuitzendingen genieten.

De dinsdagavond en de vrijdag namiddag hadden de zagezegde "concerts classiques" plaats, waarbij beroemde instrumentisten optraden. Als pianist vernoem ik Alfred Cortot, Arthur De Greef, Monique de la Bruchollerie, Eduardo del Pueyo, Moura Lympany, Gregor Piatigorsky, Arthur Rubinstein, Walter Rummel, Alexander Uninsky. Ik noteer verder de violonisten René Costy, Alfred Dubois, Zino Francescatti, Nathan Milstein, Richard Odnoposoff, Maurice Raskin, Jacques Thibaud, Carlo Van Neste.

Alhoewel ik nooit aanwezig was op deze concerten, vermoed ik toch dat de uitmuntende kwaliteit van al die solisten daargelaten, het artistiek peil van het orkest niet zeer hoog mag geschat worden

De op zichzelf bekwame beroepsmuzikanten werden gerecruteerd onder de leraars van het muziekconservatorium en onder de orkestleden van de Opera van Gent. Ze konden zeker de homogeniteit niet bereiken die hedendaags van gevestigde orkesten vereist wordt. Ik heb nooit vernomen dat ooit een buitenlands orkest in de vooroorlogse Kursaal te gast geweest is. Kooruitvoeringen en voor grote bezetting gecomponeerde meesterwerken van de muziek werden bij mijn weten nooit geprogrammeerd.

Bij mijn wandelingen rond de Kursaal ontwaarde ik een klein podium opgesteld langs de Westkant van de grote zaal. Naar het schijnt werden daar gecostumeerde selecties van opera's gezongen.

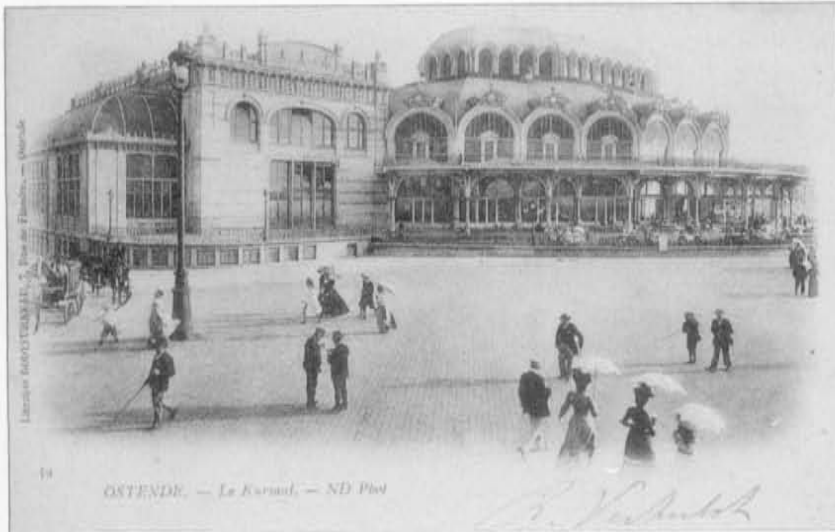
Op vrijdag avond mochten de orkestleden rusten. Dan werd het podium ingenomen door de muziekkapel van het derde linieregiment dat onder leiding van de kapelmeester Constant Moreau nadien opgevolgd door Louis Gasia een militair concert ten gehore bracht.

Voor de lichte muziek moeten we ons verplaatsen naar de Salle des Ambassadeurs. De thé dansant tussen 16u30 en 18u30 werd verzorgd door een Oostendse formatie : Achiel Zanders and his boys. om 22u30 begon de soirée dansante door dezelfde groep. Tijdens het hoogseizoen nodigden buitenlandse orkesten ten dans : Jo Bouillon en zijn orkest, Ray Ventura et ses collégiens, The Lecuana boys, wat zeker niet te versmaden is. De niet-danslustigen konden vanaf het balkon het spektakel aanschouwen en zich verlustigen in de ronddraaiende koppels. In deze zaal traden ook de vedetten van het chanson a la mode op. Dit waren Joséphine Baker, Maurice Chevalier, Marie Dubas, Rina Ketty, Edith Piaff, Tino Rossi, Charles Trenet.

Op het einde van het seizoen was de laatste dag voorbehouden aan de Oostendse bevolking, die gratis alle muzikale uitvoeringen mocht bijwonen. Op die gedenkwaardige 30 september 1939 dachten mijn ouders het opportuun hun zeventienjarige zoon voor het eerst kennis te laten maken met het Kursaal-leven. Het programma verliep zoals tijdens de andere zomermaanden. Om 15 uur verzorgde de Oostendse orgelist Léandre Vilain het orgelconcert. Hij speelde onder meer een fantasie over Faust van Charles Gounod, waaronder de orgel solo uit het kerktoneel. Vanaf 15u30 werd een licht concert geserveerd door het orkest van Paul Godwin. Tijdens het thé dansant luisterde ik vanaf het balkon naar de muzikanten van Achiel Zanders. 's Avonds was het ganse gezin present voor het symphonisch concert. De soliste heette haar naam is mij bijgebleven - Tina Langbien, denkkelijk een sopraan verbonden aan de Koninklijke opera van Gent.

Wij konden zeker niet vermoeden, dat wij het laatste concert in onze geliefde Kursaal hadden bijgewoond, want voor het volgende jaar wachtten ons dramatische gebeurtenissen.

HET OUDE KURSAAL

Het Kursaal van 1874. Oostzijde.

De transformatie van 1895.
Eén torentje is reeds klaar.

De transformaties beëindigd in 1905.
Twee torentjes, andere glasramen, enz.

II

De vijftigers en oudere Oostendenaars herdenken met een zekere weemoed het verdwenen Kursaalgebouw waarvan alleen een uitgebreide reeks foto's de herinnering bewaart. Het was geen bouwkundig meesterwerk, het behoorde tot geen enkele stijlrichting. Men kon er evenzeer elementen uit de "belle époque" als aanwijzingen van mohammedaanse bouwtrant in erkennen met zijn grotere en kleine torentjes, zijn koepels die de grote zalen overdekten, zijn veelvuldige en veelsoortige ramen.

Dit door alle Oostendenaars geliefd gebouw werd op last van de bezettende overheid afgebroken. Iedere steen, ieder metalen gebinte, iedere ruit verdween met onbekende bestemming. De Oostendse Kursaal werd niet verwoest door bombardementen zoals andere bronnen vermeldelijk vermelden. Het blijft een mysterie waarom benevens ons kultuurpaleis ook het postgebouw en de tribunen van de wedrennen met de grond gelijk werden gemaakt. Volgens geruchten werd aldus gepoogd Oostende de genadeslag als toeristisch oord toe te brengen.

Daar wij bovendien in het Sperrgebiet woonden en de straten uitgevende op de dijk met een muur, de Antlantikwall, dichtgemetseld werden, hebben wij vijf jaar geen zee gezien behalve dat éne stukje voor het vernielde fort Wellington.

Onze wandeling beperkte zich dus tot de Van Iseghemlaan waar op de plaats waar eertijds de Kursaal pronkte, een betonnen bunker gebouwd was, verbonden langs een onderaardse gang met een uitkijkpost opgericht op de glooiing van de dijk. Dit overblijfsel van de tweede wereldoorlog is bewaard gebleven en dient nu als seinpost voor zeilwedstrijden in zee.

III

's Kurstaals groei

De heropbouw, gedeeltelijk wellicht op Oorlogsschade geboekt, begon in 1951 na de gebruikelijke eerste-steenlegging door de toenmalige Eerste Minister Gaston Eyskens in aanwezigheid van de Burgemeester Henri Serruys en veel notabelen. Die eerste steen kreeg naderhand een definitieve plaats in een buitenmuur langs de Westhelling maar was dieper dan die muur zodat de achterzijde wat uitsteekt. We waren getuige van de ruwbouw en konden zo vaststellen dat er drie achter elkaar liggende enorme bakken gegoten werden. De bouwheer Leon Stijnen was inderdaad van plan het orkest, het toneel en het orgel uit de grond te doen opriszen. Van die ambitieuze voornemens is niets terechtgekomen. Wel werd in 1967 een toneellift gebouwd, doch door betwistingen in verband met het bestek voor het hydraulisch systeem, werd nooit tot oplevering overgegaan zodat bij gebrek aan onderhoud deze lift ook nooit gewerkt heeft. In 1975 werd zelfs een gerechtelijk expert aangesteld. Omwille van al die technische en nadien juridische bezwaren, heeft de Stad het wijselijk geoordeeld dit potje gedekt te houden.

Welk een stunt het nieuw orgel uit de diepte te zien stijgen, zoals naar het schijnt het geval was in de Londense cinémas? Maar zelfs de plannen voor een niet rijzend orgel werden vlug opgedoekt, want, zo lazen we toch destijds, de kosten waren te hoog.

Naarmate de bouw vorderde, ontdekten we dat het nieuw project de tegengestelde principes huldigde van zijn voorgaande. Zo werd het podium met de rug naar de zee opgericht. In de gevel waren noch krulletjes noch boogjes te zien, doch alles in rechte lijn. Het geheel vormde een rechthoekige blok met de Albert I Promenade in boogvorm. Ik denk dat niemand eraan zou gedacht hebben het oude gebouw te slopen had het de oorlog overleefd. Het was dan ook aan te nemen dat de nieuwe Kursaal volgens moderne normen zou tot stand komen, al werd met nostalgie aan het verleden gedacht. Het was eveneens spijtig dat door de hoogbouw van de Oosthelling de nieuwe Kursaal er als het klein broertje uitzag. Een foto genomen van aan de Kemmelbergstraat werd aldus een onaantrekkelijk zicht.

Het inwendige van het gebouw was zo geconcipieerd dat het als een grote kijkkast kon gebruikt worden en wel uitsluitend voor die éné grootse avond die ook de luister was van het afgebroken gebouw: het bal du Rat Mort. Wanneer men stond vóór de toegang langs de Van Iseghemlaan dan zou men langs de erboven geplaatste ramen de tweede trap kunnen zien die leidt naar de ere-hall. Achter deze hall lag de gelijkvloers aangelegde grote zaal met daarbij aansluitend het podium. Met open gordijnen vóór en achter het toneel en zonder decors zou men dan kunnen kijken tot aan de glazen wand op de dijk.

Het idee van de architect was uitstekend doch werd door allerlei factoren gedwarsboemd. De eerste exploitant moest ergens zijn reclame-panelen opstellen en hij koos de plaats boven de toegangsdeuren, zodat het voorgaande project meteen gekelderd was. De opeenvolgende inwendige verbouwingen hebben er verder toe bijgedragen van het Kursaal-gebouw een gesloten geheel te maken waarvan het innerlijk leven voor de voorbijganger totaal vreemd is.

Het auditorium bestond uit een gelijkvloers waar alle stoelen los stonden met langs achter twee niet al te gelukkig geplaatste loges voor de Koninklijke familie in de ene hoek en voor het Schepen-college in de andere hoek. Er was tevens een balkon. Het spektakel kon door drieduizend personen bijgewoond worden. Alras rezen er klachten daar de zichtbaarheid te wensen overliet, zodat besloten werd de zaal te verbouwen in amfiteatervorm met klapzetels. Zodoende bleven er nog achttienhonderd plaatsen over. Koninklijke en andere hoogwaardigheidsbeleders worden thans heel democratisch een zitplaats aangewezen op de eerste rij van de mezzanines. Onder de aldus vrijgekomen ruimte kan men binst de pauze gezellig een glaasje drinken. De afbraak van de Schouwburg en de oprichting van het Europa-centrum maakten het noodzakelijk, ten einde opera's en gesproken toneel optimaal uit te voeren, ditmaal de estrade voor de nieuwe omstandigheden aan te passen.

Inmiddels was ook de reglementering op de brandbeveiliging strenger geworden. Het verhogen van de toneelruimte met een onestetische bak langs de dijk, de constructie van een muur achter de glazen gevel om het geheel te verstevigen waren de bijzonderste met dit doel uitgevoerde werken, die zeker niet van aard waren om van het gebouw een architecturale uitblinker te maken.

Om het louter functionele van het geheel wat te temperen werd voorgenomen het buitengebeuren met enkele beeldhouwwerken te versieren. Het dient gezegd dat de beeldengroep "Oostende en het toerisme" van Oscar Jespers, geplaatst boven de luifel langs de Van Iseghemlaan, een fraai uitzicht geeft aan deze kant. De Oosthelling werd begiftigd met een liggende naaktfiguur "De Zee" geheten en beeldhouwd door Georges Grard. De welgevormde lichaamsdelen van deze dame waren oorzaak dat de volksmond er al gauw een spotnaam aan gegeven had. Daar bovendien flauwe grapjassen "Dikke Mathille" met verf bekladden vond het stadsbestuur 't geraadzaam een moeilijker toeganke-lijk oord te zoeken en ze verhuisde "De Zee" naar het Leopoldpark op de plaats door iedereen gekend. Het platform waarop ze gelegen heeft blijft ledig en lelijk. Ten slotte moet ik nog even gewagen van de zijde "Petit Nice". Daar prijkt een betonnen voetstuk met er bovenop enkele ijzeren staven. Dit "prettig" zicht zal vermoedelijk nog jaren zo blijven.

's Kursaals bloei

Nu het gebouw vermoedelijk zijn definitieve vorm heeft gekregen kunnen we nagaan wat er te zien en te horen was.

De naam zal voortaan heten "Casino-Kursaal" met een "het" ervoor. Een spitsvondig iemand had inderdaad ontdekt - waar dat weet ik niet - dat het woord tot het onzijdig geslacht behoorde.

De concessie werd door het stadsbestuur in handen gegeven van Roger De Ramée, van Mechelse afkomst, en na tien jaar voor een tweede periode verlengd tot 1972. Hij stichtte een vereniging, de AMBCKO, wat betekent Algemene Maatschappij Beheerster Casino Kursaal Oostende. De directeur artistique heette Adrien Meijer, een oude Brusselse toneelrat.

Veel verwezenlijkingen kunnen aan deze eerste concessionaris toegeschreven worden. Hij had het nochtans dikwijls aan de stok met het stadsbestuur onder het burgemeesterschap van Adolf Van Glabbeke. Allerhande betwistingen zorgden voor voortdurende heibel. De te betalen stadsbelastingen, de hoogspanningstarieven kwamen voortdurend ter sprake, alsook de verdeling van het gebouw in renderend en niet-renderend gedeelte.

De uitbating is thans overgegaan in Oostendse handen. Jean-Claude Van Biervliet vooreerst bijgestaan door Alfons Boehme, die destijds als violonist werkzaam was in de vooroorlogse Kursaal. Na diens pensionering werd Luc Verfaillie artistiek directeur.

Na kennismaking met de directie zullen we nu het gebouw bezoeken. We zullen eerst in de kleine zalen wandelen en zullen onze tocht eindigen in het groot Auditorium.

Het aperitief wordt genuttigd op het terras van de Garden's, voorheen Beaulieu geheten. Dit lokaal wordt verlevendigd door exposities van moderne kunstenaars en door allerlei muziekkuitvoeringen.

Langs Petit-Nice treden wij het gebouw binnen en komen in de Montrose waar eveneens tentoonstellingen gehouden worden. Boven die zaal bevindt zich de leeszaal. Daar worden somtijds muziekkuitvoeringen door kleine ensembles gespeeld. Mijn herinneringen verplaatsen zich tot een historische dag in 1968. Op 21 augustus kwamen de solisten van het Praags kamerorkest een concert geven. Op die dag hadden de Russische legers hun vaderland bezet. Omwille van dit feit werd het programma gewijzigd en hebben die heren uitsluitend werk van eigen bodem gebracht. Het concert werd besloten met de Serenade voor strijkorkest van Antonin Dvorak, door alle toehoorders met ingetog nheid aangehoord.

We dalen de trap af, stappen even over het schots geruit tapijt van de ere-hall en komen langs andere trappen in de conferentiezaal. Bij mijn weten werden in die zaal zeer weinig voordrachten gehouden. Wel hebben de missionarissen van Scheut, jaren na-eeen, er de producten van het Verre Oosten uitgestald. De ivoren ballen die zo kunstig in elkaar verwerkt waren, zullen zeker in het geheugen van de talrijke bezoekers bewaard blijven.

We keren op onze stappen terug en vertoeven even in de grote ere-hall waar iedere zomer een kunsttentoonstelling plaats grijpt gewijd aan een bepaald thema. Zo was in 1955 het Oostends driemanschap Ensor, Permeke, Spilliaert aan de beurt, in 1956 de collectie Gustaaf Van Geluwe, in 1972 Jan De Clerck, in 1978 de St. Martens Latenschool. Universele grootheden komen eveneens aan bod : Vasarely in 1975, Leonos Fini in 1980, Salvador Dali in 1982, Picasso in 1983. Tussendoor vindt dan de tweejaarlijkse Europaprijs plaats.

De Ambassadeurszaal - de enige die haar naam ontleent aan het voormalig gebouw - wordt betreden vanuit de ere-hall. Zij grenst volledig aan de Van Iseghemlaan en lijkt op de grote zaal - eerste versie - maar dan op kleinere schaal. Deze plaats is bestemd door musichall-gala's en dansavonden. The British Ball tijdens de zomerse maandagen is bij onze overzeese burens zeer geliefd.

Wanneer we de Ambassadeurszaal verlaten wijzen ons groene neonlichten aan, dat daar de niet voor elkeen toegankelijke speelzaal of Private Kring gelegen is. Het werd mij toegelaten, op uitnodiging van de Directie, maar eveneens ook alle bewonderaars van het pianofenomeen Volundat, in deze zaal een glas champagne te nuttigen. Zo kon ik de voor mij onbekende geheimzinnige wereld, waar Roulette, Black Jack, Baccara en andere spelen het kapitaal aandikken of afslijten van hen die onder de bekoring vallen van het verleidelijke kansspel, aanschouwen.

Ik zag er de strakke gezichten van de in speciale bleekbruine smokingen uitgedoste croupiers en de met blauw soirée-kleed getooide "croupeuses" de jetons uitdelen of de kaarten schudden. Ik keek eveneens naar de omzittenden die even onbewogen hun inzetten bepaalden of de speeltafel verlieten. Al deze handelingen verlopen met gedempt licht en in volmaakte stilte zodat men zich in een magische sfeer waant.

In de private kring kan men ook lekker dineren in het restaurant met de voorbestemde naam Fortuna. Enkele trappen lager is er een meer uitgebreide eetgelegenheid, de Perigord. De gastronomische week-ends gedurende dewelke 's winters een meesterkok uit Frankrijk en elders zijn beste specialiteiten voortvoert, zijn wereldberoemd. Van de omslachtige Reveillons op Kerstmis en Nieuwjaar ken ik alleen de publicitaire aankondigingen met de namen van de zeven of acht gangen, de attracties, het amusementsorkest en ... de te betalen prijs, drank niet inbegrepen. Veel Oostendenaars zullen zeker met mij zeggen : "dat is geen spak voor ons bek."

Voor de danslustigen blijft nog de nightclub over die al eens van naam veranderde : La Champagne, Sporting Club, Gimmy'z. Merino Costa y su orquesta zorgde daar vele jaren voor het entertainment.

Na even de portier 'n goe-dag toegewenst te hebben wandelen we het gebouw uit om even daarna het Casino-Kursaal van Oostende opnieuw binnen te gaan langs de officiële hoofdtoegang. We vertrouwen onze mantels toe aan de vriendelijke dame van de vestiaire die thans voor haar dienstverlening 25 fr. moet vragen. We gaan de trappen op passeren voorbij de toiletten waar de eenheidsprijs sedert onheugelijke tijden 5 fr. gebleven is. Wij zullen allereerst een aperitief-koncert bijwonen - gratis dan wel - een door het Gemeentekrediet ingericht initiatief om aan de jonge laureaten van de Nationale muziekwedstrijd gelegenheid te geven hun kunnen te demonstreren. Deze recitals van kamermuziek worden gegeven in de bar grenzend aan de ere-hall. Binst we daar knusjes gezeten zijn bladeren we in het boek "1875-1975 Kursaal" en consulteren de met benedictijnengeduld samengestelde bijlage met de namen van al de artiesten die zich in die honderd jaar aan de publieke belangstelling vertoond hebben.

"A tout seigneur tout honneur" wil ik alvorens met mijn lezers het groot auditorium binnen te gaan hulde brengen aan al de artiesten die zowat in het oude als in het nieuwe gebouw zijn opgetreden. Franz André, le dirigent bij het NIR trad op van 1936 tot 1939 en in 1954. Joséphine Baker, die hier kwam zingen in 1938, keerde terug in 1953 en 1954.

Vina Bovy was tussen 1924 en 1939 een steeds terugkerend sopraan, die het aandurfde in 1929 voor het eerst een Vlaams lied, "Ik ken een lied" van Willem de Mol voor het verfranst Oostends publiek te zingen. Na een wereldcarrière en acht jaar directeurschap van de Koninklijke Opera te Gent gaf zij alhier een afscheidsconcert op 23 augustus 1964 met de Philharmonie van Antwerpen geleid door Hendrik Diels. Alexander Brailowsky, de wereldberoemde pianist, was te horen in 1928, 1932, 1937, 1938 en opnieuw in 1955. Margarita Carosio, van het Scala van Milaan, die zoals reeds gemeld het openingsconcert opluisterde, had in de vooroorlogse Kursaal gezongen in 1938. Maurice Chevalier was viermaal op de affiche en wel in 1938, 1939, 1956 en 1957. Clara Clairbert, onze nationale diva kwam ieder jaar tussen 1924 en 1939 en kwam nog terug in 1954. We noteren dat de pianist Alfred Cortot voor de eerste maal te horen was in 1909 en daarna in 1914, 1920, 1926, 1937, 1938 en een laatste maal in 1955. René Costy, violonist, was er in 1939 en 1962. Pedro di Freitas-Branco kwam dirigeren van 1934 tot 1939 en eveneens in 1958. Hendrik Diels was orkestleider in 1937 en 1964. José Iturbi zou hier reeds piano gespeeld hebben in 1923, maar kwam veelvuldig terug in de jaren 1955, 1958, 1959, 1963, 1964 en 1971. The Lecuana Cuban Boys zorgden voor de exotische sfeer in 1939 en 1961. De dirigent Hans Lichtenstein werd gecontracteerd in 1932 en 1934, in 1959 en 1964. Nathan Milstein, violonist met internationale befaamdheid, was te horen in 1928, 1936, 1939 en speelde het concerto van Brahms in 1957. Ricardo Odnoposoff, violonist en lareaat van de Eugene Ysage-wedstrijd concerteerde in 1937, 1938 en een laatste maal in 1953. Edith Piaff was reeds te gast in 1938 en gaf in het nieuw gebouw een lange reeks recitals in 1953, 1956, 1958, 1959, 1962 en in 't jaar van haar dood 1963. Jacques Pills, chansonnier, kwam in 1939 en 1953. De Belgische violonist Maurice Raskin was ieder jaar te horen van 1932 tot 1938 en ook nog in 1954. Ook de alom beroemde pianist Arthur Rubinstein die van 1924 tot 1938 zonder onderbreking ons zomerprogramma opluisterde, heeft een come-back gekend in 1955 en 1957. Charles Trenet, die reeds in 1939 voor 't voetlicht kwam, keerde terug in 1975. Yvonne Vanden Berghe, pianiste, hoorde men in 1933, 1953, 1954 en 1960. En last but not least moeten we de Belg Carlo Van Neste vermelden die zijn virtuositeit op de viool ten beste gaf in 1927, 1928, 1933 en 1936, in 1955, 1960, 1964 en 1965.

(vervolgt)

André VANDENAUWELLE